

8. Стукалова С. Т. Способы репрезентации картины мира в портрете (на примере итальянской и французской школ живописи XVII – XVIII веков): автореф. дисс. на соиск. уч. ст. канд. философских наук: 24.00.01. Москва, 2008. 26 с.

References

1. Andronikova, M. I. (1974). From the prototype to the image: to the problem of portrait in literature and cinema. Moskva: Nauka [in Russian].
2. Babazhanov A. Kh. (2012). A portrait is an image of a person. Molodoy uchenyy, № 5, 391-395 [in Russian].
3. Karakash, T. K. & Melik-Pashaev, A. A. (2001). In the world of art. Dictionary of basic terms on art criticism, aesthetics, pedagogy and psychology of art. Moscow: Iskusstvo v shkole [in Russian].
4. Li, Yu. (2013). Musical portrait in the context of the formation of the portrait genre in the visual arts and literature. Extended abstract of candidate's thesis. Minsk: BGUKiI [in Russian].
5. Li, Yu. (2011). Portrait as a form of representation of a person in European music XVIII – XX century. Vestnik Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv, 1, 92-98 [in Russian].
6. Kazantseva, L. (1988). Musical portrait. Moskva: NTTs «Konservatoriya» [in Russian].
7. Sokolov, O. V. (1994). Morphological system of music and its artistic genres. Nizhniy Novgorod: Izdatelstvo Nizhegorodskogo universiteta [in Russian].
8. Stukalova, S. T. (2008). Ways of representation of a picture of the world in a portrait (on an example of the Italian and French schools of painting of XVII – XVIII centuries). Extended abstract of candidate's thesis. Moskovskiy gosudarstvenniy lingvisticheskiy universitet, Moscow [in Russian].

УДК 784.6.091.03:316.4

*Дружинець Маріанна Ігорівна,
викладач кафедри естрадного співу
Київської муніципальної академії естрадного
та циркового мистецтва,
здобувач кафедри естрадного виконавства
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
marianna.druzhinec@gmail.com
ORCID:0000-0003-2843-8138*

МАСОВА КУЛЬТУРА ЯК ПІДґРУНТЯ ЕСТРАДНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ

Мета статті - простежити тенежу та значення масової культури, феноменом якої є естрадне музичне мистецтво, зокрема її становлення, розвиток, а також передумови, причини та умови виникнення, закономірності існування та основні світоглядні моделі. *Методологія дослідження* полягає в застосуванні компаративного, історико-логічного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати аналізу певні світоглядні моделі масової культури, основні та додаткові передумови становлення масової культури, акцентувати увагу на концепціях Д. Белла, М. Кастельса, М. Маклюєна, Е.Тоффлера. *Наукова новизна* полягає в

розширенні уявлень про стрімкий розвиток масової культури в ХХІ столітті, який нерозривно пов'язаний з формуванням масової людини з метою знайти динамічний погляд на майбутнє людини, нові виміри її самореалізації. **Висновки.** Генезис масової культури, що зароджується у кінці ХІХ ст., представляє цілий комплекс передумов: економічних, соціально-політичних і безпосередньо культурних (створення нової картини світу, системи ціннісних установок, нової культурно-мистецької ментальності). Передумови становлення масової культури - проблемне поле процесів самоідентифікації та адаптації індивіда до соціокультурного поля; порушення традиційних механізмів ідентифікації та самоідентифікації особистості; трансформація основних методів систематизації інформації. В епоху інформаційного суспільства певна частина соціокультурної системи залишається основою масової культури, а екзистенційні проблеми, проблема вільного часу, проблеми адаптації, напружений ритм діяльності, а також відсутність відповідного розуміння складних проблем високої культури стають соціальними передумовами розвитку і повсюдного поширення масової культури. Позитивізм і прагматизм стають основною світоглядною моделлю масової культури, а її розвиток, безперечно, нерозривно пов'язаний з формуванням масової людини, «метакультурної індивідуальності». Таким чином, масова культура як соціокультурне явище активно функціонує в якості розважальної індустрії, а також в інших мистецьких сферах, які пов'язані зі стандартизованим мисленням.

Ключові слова: масова культура, естрадне музичне мистецтво, генеза, становлення, розвиток, концепції, соціокультурне значення.

Дружинець Маріанна Ігорівна, преподаватель кафедры эстрадного пения Киевской муниципальной академии эстрадного и циркового искусств, соискатель кафедры эстрадного исполнительства Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Массовая культура как основа эстрадного музыкального искусства: становление, развитие и социокультурное значение

Цель статьи - проследить генезис и значение массовой культуры, феноменом которой является эстрадное музыкальное искусство, в частности ее становление, развитие, а также предпосылки, причины и условия возникновения, закономерности существования и основные мировоззренческие модели. **Методология исследования** заключается в применении сравнительного, историко-логического методов. Указанный методологический подход позволяет раскрыть и подвергнуть анализу определенные мировоззренческие модели массовой культуры, основные и дополнительные предпосылки становления массовой культуры, акцентировать внимание на концепциях Д. Белла, М. Кастельса, М. Маклюэна, Э. Тоффлера. **Научная новизна** заключается в расширении представлений о стремительном развитии массовой культуры в ХХІ веке, который неразрывно связан с формированием массового человека с целью найти динамический взгляд на будущее человека, новые измерения его самореализации. **Выводы.** Генезис массовой культуры, зарождающейся в конце ХІХ в., представляет целый комплекс предпосылок: экономических, социально-политических и непосредственно культурных (создание новой картины мира, системы ценностных установок, новой культурно-художественной ментальности). Предпосылки становления массовой культуры - проблемное поле процессов самоидентификации и адаптации индивида к соціокультурному пространству; нарушение традиционных механизмов идентификации и самоидентификации личности; трансформация основных методов систематизации информации. В эпоху информационного общества определенная часть соціокультурной системы остается основой массовой культуры, а экзистенциальные проблемы, проблема свободного времени, проблемы адаптации, напряженный ритм деятельности, а также отсутствие соответствующего понимания сложных проблем высокой культуры становятся социальными предпосылками развития и повсеместного распространения массовой культуры. Позитивизм и прагматизм становятся основой мировоззренческой модели массовой культуры, а ее развитие, безусловно, неразрывно связано с формированием массового человека, «метакультурной индивидуальности». Таким образом, массовая культура как соціокультурное явление активно функционирует в качестве развлекательной индустрии, а также в других художественных сферах, связанных со стандартизированным мышлением.

Ключевые слова: массовая культура, эстрадное музыкальное искусство, генезис, становление, развитие, концепции, соціокультурное значение.

Druzhinets Marianna, teacher of the pop music department of Kiev Municipal Academy of Pop and Circus Arts, the candidate of the pop art department of National Academy of Management of Culture and Arts

Mass culture as the ground of the extraordinary music art: development, social and cultural value

The purpose of the article is to trace the genesis and significance of mass culture, which has the phenomenon of variety art, in particular, its formation, development, and the preconditions, causes, and conditions of origin, patterns of existence and basic world-view models. The methodology of the research is based on comparative, historical and logical methods. This methodological approach allows us to reveal and analyze certain worldview models of mass culture, the primary and additional preconditions for the formation of mass culture, to emphasize the concepts of D. Bella, Castells, M. Maklien, E. Toffler. The scientific novelty of the work is consisted in broadening the notions of the rapid development of mass culture in the twenty-first century, which is connected with the formation of a mass person to find a dynamic view of the future of man, new dimensions of its self-realization. Conclusions. The genesis of mass culture that emerged at the end of the XIX century represents a whole range of preconditions: economic, social and political, and directly cultural (creation of a new world picture, systems of values, new cultural and artistic mentality). Preconditions of the formation of mass culture are the problem field of processes of self-identification and adaptation of the individual to the social and cultural field; violation of traditional mechanisms of identification and self-identification; the transformation of the basic methods of systematization of information. A certain part of the social and cultural system in the era of the information society remains the basis of mass culture, and existential problems (the problem of free time, the problems of adaptation, the tense rhythm of activity, as well as the lack of a proper understanding of the complex problems of high culture) become the social preconditions for the development and widespread of mass culture. Positivism and pragmatism become the main ideological models of mass culture, and its development, undoubtedly, is connected with the formation of a mass person, "metacultural identity." Thus, mass culture as a social and cultural phenomenon is actively functioning as an entertaining industry, as well as in other artistic spheres that are associated with standardized thinking.

Key words: mass culture, variety of music art, Genesis, formation, development, conception, social and cultural significance.

Актуальність теми дослідження. На початку ХХІ століття масова культура стала не тільки одним з головних факторів розвитку суспільства, але й широким простором для рефлексій і теоретизувань у різних соціогуманітарних сферах. Проблемні питання масової культури залишаються актуальними й досі через наявність суперечливості, неоднозначності та відносної новизни цього феномену в рамках загальної культури, який трансформується та змінюється, постійно відкриває нові явища й особливості проявів складної соціокультурної системи сучасності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Філософська думка ХХ століття неодноразово зверталася до цієї тематики [6, 24-37]. Феноменом масова культура та його основними закономірностями, філософським, культурологічним та мистецтвознавчим осмисленням масової культури займалися: Т. Адорно, Р. Афон, Д. Белл, Т. Веблен, Г. Лебон, Р. Міллс, Х.Ортега-і-Гассет, Д. Рісман, Б. Розенберг, Г. Тард, Л. Уайт, Е. Фромм, З.Фрейд, О. Хакслі, О. Шпенглер, Е. Шілс, К. Юнг та ін. На початку 80-х років ХХ ст. у дослідників також зріс інтерес до проблематики масової культури, зокрема це питання вивчали Б. Єрасов, Н. Зорка, Н. Ільїна, М. Ілле, А.Кукаркин, Г. Кнабе, А. Мідлер, К. Разлогов, М. Чегодаєва. В українській культурології вивчення масової культури активізувалося в 1990-ті роки. Концепції протиставлення популярного і масового, елітарного і масового фігурують у працях сучасних українських культурологів, зокрема В. Панталієнко, С. Русакова, Г. Лозко,

С. Копилова, О. Сінькевич, В. Скуратовського, Я. Любивою, В. Бушанського, Р. Безуглої.

За допомогою комплексного аналізу (історичного, філософсько-теоретичного, соціологічного та культурно-типологічного), мистецтво естради розглядається в складному взаємозв'язку та взаємодії з масовою культурою, оскільки саме масова культура стала благодатним підґрунтям для оформлення естради в окремий вид мистецтва, одночасно надаючи естраді й товарні ознаки. А в періоди політичної, економічної та суспільної нестабільності масова культура і, зокрема, естрада стають, взагалі, ефективним засобом для відволікання суспільства від насущних проблем.

Важливими є роботи науковців, які розробляли різні концепції існування музики у складі масової культури, музичних компонентів культурного життя ХХ–ХХІ ст. як своєрідного ядра певних культурних систем (А. Калениченко, О. Бойко, Т. Пушкарьова, І. Смирнов, Г. Шостак, Н. Ковальова, І. Орлова та ін.).

Мета дослідження: простежити генезу масової культури, феноменом якої є естрадне мистецтво, зокрема передумови й причини, умови виникнення; структурні елементи; етапи становлення.

Виклад основного матеріалу. Музична культура, звичайно, розглядається як частина культури того чи іншого суспільства. Специфіка музичної культури полягає в тому, що основним засобом відтворення в ній уявлень, відносин, смислів є відносини з приводу створення, відтворення й сприйняття музичних творів.

Естрада як феномен масової культури виходить за рамки просто музичного мистецтва і робиться масовим явищем нашого повсякденного життя, проникаючи в моду, ЗМІ, політику, спорт, у сферу спілкування людей.

Масова культура (або: маскульт, маскультура, поп-культура, популярна культура) – культура, популярна серед широких верств населення в конкретному суспільстві та переважно комерційно успішна, елементи якої знаходяться повсюди, контрастуючи з «елітарною культурою». Термін «масова культура» в загальноприйнятому культурологічному значенні вперше застосував у 1941 році німецький філософ і соціолог М. Горкгаймер у праці з відповідною назвою – «Мистецтво і масова культура». Пізніше в США з'являється скорочене слово «маскульт» (англ. Masskult), яке ввів у науковий обіг американський філософ Д. Макдональд [2]. Він зазначав: «Масову культуру часто ототожнюють з популярною. Значною мірою це слушно, але більш засадничим і точним є використання терміну «масова культура». Вона є виключно і безпосередньо продуктом масового споживання, як жувальна гума. Врешті, й витвір високої культури буває інколи популярним, хоча трапляється це все рідше» [10].

Масова культура зароджується у кінці ХІХ ст., одночасно з появою масового суспільства. Часом народження масової культури рахують момент, пов'язаний з прийняттям у 1870 році у Великобританії закону про загальну обов'язкову грамотність.

У масовій культурі постіндустріального суспільства комерціалізація проникає і в менталітет особистості, і в мистецтво, в культуру взагалі. Демонстрація відкритості і легкості характеру, зовнішня ефектність і комунікабельність – всі ці якості стають гарантом успішності, адже ознакою ідентифікації нового культурного

коду стає перш за все набуття саме зовнішніх ознак. Серед них – поведінковий код і зовнішня символіка, вироблення лінгвістичної характеристики та освоєння сучасного простору для презентації нових культурних форм [3, 39-41].

Становлення та розвиток масової культури представляють цілий комплекс передумов: економічних, соціально-політичних і безпосередньо культурних (створення нової картини світу, системи ціннісних установок, нової культурно-мистецької ментальності).

Передумовами розвитку масової культури та її становлення можна назвати трансформацію станового суспільства у національне; процес урбанізації та індустріалізації; викорінення глобальної неписьменності населення, контрольоване на державному рівні; деградацію більшості форм традиційної культури доіндустріального типу, внаслідок розвитку засобів тиражування і розповсюдження інформації.

Основною світоглядною моделлю масової культури стають позитивізм і прагматизм, які набули найбільшого поширення в Сполучених Штатах Америки – батьківщині масової культури.

Закономірність існування сучасної культури і масової культури, як її найпотужнішої форми прояву, в якості інформаційної культури, визначається надзвичайним впливом мас-медіа на формат культурної продукції [9, 207-208].

Безперечно, масова культура – явище, яке постійно змінюється під впливом будь-яких цивілізаційних трансформацій та змушене відповідати потребам мистецького ринку і його швидкозмінним запитам.

Масова культура приймає на себе функцію універсальної форми адаптації персони до швидкозмінних умов існування, реалізуючи, таким чином, свій рекреаційний і гедоністичний потенціал, виступаючи в ролі механізму ідентифікації та самоідентифікації. Масова культура стабілізує соціальну ієрархію; сприяє встановленню контакту між індивідом і середовищем його існування; оптимізує становище індивіда в даній соціокультурній системі; нівелює в індивіда відчуття самотності, виступаючи в якості досягнення як у сфері мистецтва, так й у сфері соціальної взаємодії.

Основними передумовами становлення масової культури на постіндустріальному та інформаційному етапі розвитку суспільства стає проблемне поле процесів самоідентифікації та адаптації індивіда до соціокультурного поля. Додатковими передумовами стають: складність рекреаційних механізмів; порушення традиційних механізмів ідентифікації і самоідентифікації особистості; ущільнення і ускладнення інформаційних потоків; значне прискорення появи і запровадження у побут інновацій з технологічної області; трансформація основних методів систематизації інформації [7, 444].

За допомогою масової культури відбувається навіть затвердження рівноправності митця та реципієнта художнього твору, єднання людства на рівні масової культури і масової свідомості. У культурі широких мас знайшли відображення не тільки розвиток ЗМІ (телебачення, радіо, кіно), а також гігантські тиражі різних періодичних видань, бульварного читива, грамплатівок (інших видів носіїв інформації), але й відносна демократизація культури, кількісного та якісного підвищення рівня освіченості населення.

У результаті науково-технічної революції за допомогою ЗМІ відбувся процес фактичної конвертації культури в одну з галузей економіки, сформувавши, таким чином, масову культуру. Завдяки розвитку все нових систем комунікації масова культура зуміла охопити більшу частину суспільства. На думку відомого мистецтвознавця М. Чегодаєвої, цілком очевидно, що не існує єдиної масової культури, яку можна було б назвати «мистецтвом, де сприйняття творчості обертається не стражданням, а насолодою аудиторії [8, 116].

Існують суперечливі точки зору з питання про витоки та передумови зародження масової культури. Одні вчені вважають її існування перманентним побічним продуктом культури і знаходять приклади такої культури ще в античну епоху. Проте, набагато більше підстав має трактування причин появи «масової культури» як результату зрощення науково-технічною революцією нових способів виробництва (тиражування), поширення (трансляції) і споживання культури. Ми також розуміємо, що явища масової свідомості та масової культури отримали розвиток задовго до ХХ ст., а сама маса населення протягом всієї історії людства становила основну частину будь-якого суспільства. Отже, для «масового суспільства» характерна індустріалізація, урбанізація, стандартизація виробництва (тиражування) культурних продуктів, поширення ЗМІ, масове споживання і, у підсумку, сам процес поширення масової культури.

Стрімкий розвиток масової культури в ХХ ст. нерозривно пов'язаний з формуванням масової людини, а цей генезис був обумовлений розвитком ЗМІ та інформатизацією суспільства. Принципово новий етап у розумінні взаємин між культурою елітарною та масовою починається безпосередньо після озвучення ідеї про самостійну еволюцію «низької» культури у «високу» (1974 р.). Взагалі теорії масової культури значно змінюються в рамках сучасного цивілізаційного процесу, позначеного Д. Беллом як прихід постіндустріального суспільства та постіндустріальної епохи. Вчений одним з перших спробував провести системний аналіз теоретичних обґрунтувань поняття «маса», адже «маса» в концепціях «масового суспільства» грає одну з провідних ролей і виступає в якості системоутворюючої категорії, і саме внаслідок початкової її невизначеності пояснюється розмаїття концепцій «масового суспільства».

У концепції постіндустріального суспільства Д. Белла були відзначені в якості основи – знання та інформація, що визначають провідні напрямки змістових змін індустріалізму, а також значення інформаційних технологій та принципово новий механізм функціонування технологічної сфери, руйнування класових поділів і формування нової професійної диференціації, зміна структурних основ соціокультурної сфери, формування індустрії знання, орієнтація на інтелектуальні пріоритети.

Варто відзначити, що в концепції європейського варіанту постіндустріалізму, яка розглядає особливий вектор розвитку суспільства на етапі постіндустріалізму (Ж. Фурастьє, А. Турен) і американського лібералізму (З. Бжезінський, К. Боулдинг, Д.К. Гелбрейт, Г. Кан, Е.Тоффлер), постіндустріальне суспільство визначається як суспільство, детерміноване культурними й соціальними процесами, яке формує унікальну форму світогляду та поведінки, вільну від поставлених ззовні кордонів творчої активності й ідеологічних тлумачень.

Головною тенденцією в розвитку сучасного суспільства, що трансформується в новітній інформаційний соціум, стає впровадження новітніх масових комунікаційних та інформаційних технологій. Подібне уявлення є основою концепцій інформаційного суспільства, запропонованих Дж.Бенінгером, М. Кастельсом, М. Маклюеном, Е. Масудою, Дж.Нейсбітом, Т.Стоуньєром, Е. Тоффлером.

Ще в середині ХХ століття, коли тільки починала формуватися концепція інформаційного суспільства, канадський теоретик культурології М. Маклюен зробив припущення, що зміна епох протягом всієї історії людської цивілізації так чи інакше була пов'язана зі зміною засобів і технологій комунікації (мова, писемність, друк, телеграф, телефон, радіо, телебачення) [11, 13].

Після появи концепції «третьої хвилі» до масової культури починають ставитися ще більш лояльно. Концепція «третьої хвилі» належить відомому американському соціологу і публіцисту Е. Тоффлеру. У своїх дослідженнях Е.Тоффлер пропонує інтегральне трактування ліберальної інтерпретації постіндустріального суспільства, де він обґрунтовує нове розуміння сучасного суспільства, що заміщає концепцію «інформаційного» та «постіндустріального суспільства», «глобального села» і «космічної ери» метафоричним терміном «третья хвиля». У суспільстві з традиційною соціальною організацією «першої хвилі», насичених інформацією повідомлень, було вкрай мало так само асоціацій і образів, які були дійсно привабливими. Суспільство ж «другої хвилі» пропонує людині новий механізм соціалізації й адаптації – ЗМІ. «Третя хвиля» не тільки прискорює темп інновацій, вона змінює структуру самої інформації, внаслідок чого людина втрачає можливість адекватно оновлювати цей «каталог образів».

Цей принципово новий тип культури, Е. Тоффлер позначає як кліпову культуру. Вона сприяє формуванню таких особливих форм сприйняття, наприклад, як «зеппінг», при якому за допомогою безперервного перемикавання каналів телебачення створюється принципово новий образ, який складається з осколків вражень і обривків інформації.

Інноваційним у цьому ключі стає не тільки відмова від готових ідеологічних і моральних істин минулого, від традиційних телефільмів і радіопрограм, від зібраного й систематизованого матеріалу, від взаємопов'язаних думок, але й сама форма подачі матеріалу, який лише дезорієнтує індивіда за допомогою розрізнених фрагментів інформації.

Дійсно, сучасний постіндустріальний етап розвитку цивілізації формує певну «метакультурну індивідуальність», яка проявляє здатність індивіда до відмови від звичної системи сприйняття і поведінки, виходу за рамки звичного світогляду та стає ознакою зародження інформаційної культури. Для особистості нової культурної епохи мобільність орієнтації в умовах швидкоплинного соціокультурного простору, а також новий спосіб та її осягнення стають головним аспектом, практично питанням її виживання.

«В швидкоплинному світі досвід минулого рідше може служити надійним компасом, сьогодні необхідні: рухливість, велика реактивність Я, швидше освоєння інновацій, уміння діяти методом проб і помилок». Тоффлер дає оптимістичну оцінку перспективам зростання суб'єктів «Третьої хвилі» [4, 278-279].

У суспільстві нової формації під індивідуальні потреби споживача підлаштовується й культура, специфічні відмінності якої знаходять відображення в Е. Тоффлера у категоріях «вдосконалення технологій» та «адаптації до зростаючого життєвого рівня» тим, що сприяють зниженню вартості продуктів культурного виробництва, навіть в умовах наявності великого спектра таких продуктів [5, 248].

Сьогодні реальністю стали соціокультурні зміни, відмічені Тоффлером як актуальні тенденції, зокрема трансформації стилю життя, основними рисами якого стали «індивідуалізм» і «домоцентризм», що забезпечили здатність постійно перебувати в контакті зі світом та культурним простором; підключення до транснаціональних інформаційних анклавів за допомогою комп'ютерної мережі; трансформація соціальної сфери, де провідну роль відіграють професії, що вимагають дійсно високого рівня освіти; переважання унікальних форм культури.

Всі ці зміни в соціокультурній дійсності Тоффлер і називав ознаками зародження іншої культури і формування принципово нового суб'єкта культури, який втрачає якості властиві «масовій людині». Проте, бачення Е.Тоффлером процесів дезактуалізації масової культури як явища, народженого епохою панування масового суспільства та індустріалізму, були частково скориговані у концепції М. Кастельса. У дослідженні «Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура» М. Кастельс пропонує теорію інформаційної культури, посиляючись на дослідження Зісмана і Коена, стверджує, що більшість послуг «стають залежними від безпосередніх зв'язків з промисловістю і що промислове виробництво є надзвичайно важливою для продуктивності та конкурентоспроможності економіки» [1, 235].

Сучасні економічні та соціальні форми більшою мірою стандартизовані, що передбачає певну уніфікацію й культурної продукції. «Метакультурна індивідуальність» Е. Тоффлера, яка стає суб'єктом культури нової формації й обумовлена здатністю розділяти інформацію, що надходить, проте, потребує сублімації, рекреації та психологічного розвантаження, як і «масова людина».

М. Кастельс, вивчаючи соціокультурну реальність, відповідну розвитку стратегій інформатизації суспільства, зауважує, що багато тенденцій в еволюції постіндустріального суспільства поки ще не стали повсякденною практикою, що не дозволяє називати їх домінуючими. Так, за спостереженнями автора «на сьогоднішній день більше людей цікавиться роботою через телекомунікації, ніж фактично працюють» [1, 370].

Говорячи про вплив мережі інтернет на сучасну соціокультурну реальність, необхідно відзначити, що її інтерактивність та індивідуалізація, на відміну від ЗМІ в «галактиці Маклюена», вбудовуються в сучасні комунікаційні системи культурно й технологічно. М. Кастельс вважає комп'ютерну комунікацію приналежністю головним чином освіченого і забезпеченого населення найрозвиненіших країн, найчастіше, яке на цивілізаційному рівні виступає в сучасному соціокультурному просторі в якості еліти [1, 340]. М.Кастельс висуває гіпотезу, у якій він стверджує, що «інформаційний простір є сукупністю персональних мікромереж, які були створені елітою, звідки за допомогою взаємодії у просторі інформаційних потоків, інтереси абсолютної більшості передаються до функціональних макромереж» [1, 389]. Ще одна «популяція» – присутність розважальної продукції у всіляких

витончених проявах [1, 347]. Отже, концепція інформаційного (постіндустріального) суспільства Кастельса дає нам можливість зробити широкий висновок щодо сутності масової культури. Проводячи екстраполяцію висновків М. Кастельса про близькість економічної бази постіндустріального суспільства економічним стандартам і формам індустріального масового суспільства, можна говорити про те, що соціально-економічні передумови, які стали основою для виникнення такого явища, як масова культура, змінилися не кардинально.

Варто визнати, що подібні соціальні страти, залишаються головними носіями національних культур, за допомогою масової культури і масових комунікацій уніфікуються подібним чином. На відміну від глобальної інформаційної еліти, яка свідомо прагне до гомогенності і неминучої самоізоляції, інша частина суспільного організму змушена приймати уніфіковані моделі за допомогою споживання універсальної культурної продукції, а також шляхом залучення до новітніх комунікаційних технологій.

Наукова новизна роботи полягає в розширенні уявлень про стрімкий розвиток масової культури в ХХ столітті, який нерозривно пов'язаний з формуванням масової людини з метою знайти динамічний погляд на майбутнє людини, нові виміри її самореалізації.

Висновки. Становлення та розвиток масової культури, що зароджується у кінці ХІХ ст., представляють цілий комплекс передумов, зокрема серед безпосередньо культурних виділяються такі, як створення нової картини світу, системи ціннісних установок, нової культурно-мистецької ментальності. Передумовами становлення масової культури є й проблемне поле процесів самоідентифікації та адаптації індивіда до соціокультурного поля; порушення традиційних механізмів ідентифікації й самоідентифікації особистості; трансформація основних методів систематизації інформації.

Соціальними передумовами розвитку та повсюдного поширення масової культури в епоху інформаційного суспільства стають екзистенційні проблеми, проблема вільного часу, проблеми адаптації, напружений ритм діяльності, а також відсутність певного типу свідомості й відповідних культурних навичок у значної частки сучасного суспільства та відповідного розуміння складних проблем високої культури. Основною світоглядною моделлю масової культури стають позитивізм і прагматизм.

Реальністю сьогодення, безумовно, стають соціокультурні зміни, зокрема трансформації стилю життя, підключення до транснаціональних інформаційних анклавів; трансформації соціальної сфери, переважання унікальних форм культури. Основою масової культури як актуального соціокультурного явища залишається певна частина соціокультурної системи, а її розвиток, безперечно, нерозривно пов'язаний з формуванням масової людини, «метакультурної індивідуальності».

Література

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Москва: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
2. Масова культура [Електр. ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

3. Межуев В. М. Философия культуры. *Эпоха классики*. Москва: Изд-во Моск. гуманит. ун-та, 2003. С. 39-41.
4. Тоффлер Э. Третья волна. Москва: ООО «Фирма «Издательство акт», 1999. 261 с.
5. Тоффлер Э. Шок будущего. Москва: Проект, 2003. 336 с.
6. Флиер А. Я. Массовая культура и ее социальные функции. *Общественные науки и современность*. 1998. № 6. С. 24-37.
7. Флиер А. Я. Культурология для культурологов. Москва: Издательство «Академический Проект», 2000. 496 с.
8. Чегодаева М. Искусство изначально массово. *Общественные науки*. 1990. № 6. С. 109-116.
9. Hall S. The centrality of culture notes on the cultural revolutions of our time. *Media and cultural regulation*. London: Sage, 1997. pp. 207-238.
10. Macdonald D. Teoria kultury masowej. *Antropologia kultury*. Warszawa, 2005. 543 s.
11. McLuhan M. *The Guttenberg Galaxy: The Making of Typographic Man*. Toronto: University of Toronto Press, 1967. 294 p.

References

1. Kastel's, M. (2000). *Informational Age: Economics, Society and Culture*. Moscow: GU VShJe, 608 [in Russian].
2. Mass culture [Electr. resource]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].
3. Mezhuev, V. M. (2003). *Philosophy of Culture: The Age of Classics*. Moscow: M. : Izd-vo Mosk. гуманит. un-ta [in Russian].
4. Toffler, Je. (2003). *The third wave*. Moscow: ООО "Фирма "Izdatet'stvo act", 261[in Russian].
5. Toffler, Je. (2003). *Shock of the future*. Moscow: Proekt, 336 [in Russian].
6. Flier, A. Ja. (1998). Mass culture and its social functions. *Obshhestvennye nauki i sovremennost'*, 6, 138-148 [in Russian].
7. Flier, A. Ja. (2000). *Culturology for culturologists*. Moscow: Izdatel'stvo 'Akademicheskij Proekt' [in Russian].
8. Chegodaeva, M. (1990). Art is initially massive. *Obshhestvennye nauki*, 6, 109-116 [in Russian].
9. Hall, S. (1997). The centrality of culture notes on the cultural revolutions of our time. *Media and cultural regulation*. London: Sage, 207- 238 [in England].
10. Macdonald, D. (2005). Teoria kultury masowej. *Antropologia kultury*. Warszawa [in Poland].
11. McLuhan, M. (1967). *The Guttenberg Galaxy: The Making of Typographic Man*. Toronto: University of Toronto Press [in Canada].